

momenti, reque vera futilis est: quum non agriculturae diligentia, sed solis virtus, quando frugum largitori vifum sit, fructuum abundantiam suppeditat. Quoniam, inquam, istiusmodi lex in lucem prodit, qua Domini cultum vilipendat, diversumque ab illis, qui contra omnes adverfarios a Spiritu sancto victoriam obtinuerunt, decretum praescribat: statuimus nos etiam quod Spiritui Sancto, ab ipsoque iustitiae Apostolis placuit, ut omnes in die facio, quae nostra integritas instaurata est, a labore videntur: neque agricola, neque quicquam alii in illo illicitum opus aggrediantur. Si enim, qui umbras quamdam ac figuram observabant, tantopere Sabbathi 1 diei venerabantur, ut ab omni 2 profus opere abſentiret: quomodo qui gratia lucem, ipsamque veritatem colunt, hos cum diem quia a Domino honore datus est, nosque ab exitio dedecore liberavit, non venerari patet: aut quomodo, cum ex septem diebus unus in Domini honorem conferatus sit, nos aliorum ad opera ufu contentosnon esse, neque illum Domino eximium & inviolatum conservare: sed ipsum etiam vulgarem facere, nostrisque operibus applicandum putare, religionis non est prorius diffoluta?

CONSTIT. LV.
UT JUDÆI SECUNDUM CHRISTIANISMUS
RITUS VIVANT. 4

Idem Imperator eidem Styliano.

Qui olim sceptris potiti sunt, de Hebreorum gente (qua quondam quoad divino patrocinio foveretur, inclita fuit, nunc autem ob contumaciam in Christum & Deum nostrum, in calamitatibus celebris est) diversas 5 promulgant leges, qua de ipsorum vita statu tractantes, jubent, ut 6 sacras ipsi scripturas legant, & ne a suis ritibus arceantur: quinetiam ut liberos supra sanguinis cognitionem circumcisio etiam cognitione suo instituto accommodent. Atque haec quidem, qui olim (ut dixi) imperium obtinuerunt. Verum sacratissimus Princeps, ille ex cuius semine nos natum sumus, ut qui majore quam ceteri salutis ipsorum desiderio teneretur, hos in sola superiore legum observatione relinqueret (quod ante illum alii fecerant) non contentus: sed partim sacrorum oraculorum explicazione, partim corundem admonitionibus ad salutem Christianorum cultum traducens, vivifica baptismi aqua initiativit. Atque quod ipsos in novum secundum Christum hominem transformari debere persuasi ut veterem deponeant, plene efficit: & quaque veruafacta saperent, circumcisio 7, sabbathum 8, & si quid aliud est, cum illo simus exiit. Atqui cum tanto cum effectu a Judaica pertinacia ipsos deduxisset, non etiam prioribus legibus, que Judaico ritu vivere permittent, silentium, & vacationem alterius legis decreto impoſuit. Quod igitur pater noster prætermisit, id nos adimplendum putantes, omni antiquiori, que de Hebreis statuit, legi silentium injungimus: & ne illi alter quam pura salutaris Christianorum fides vult, vivere audeant, jubemus. Quod si quis a Christianorum ritibus defensione facta ad Judæorum mores & placita reverti deprehendatur, hic secundum leges de apostatis 9 latas poenam luat.

CONSTIT. LVI.
DE ORIS 10 MARITIMIS.

Idem Imperator eidem Styliano.

Hec etiam lex qua maritimorum prædiorum jus tollit, eorum unde apud 11 ora mare conficitur: quæque insuper illorum dominium, si illic pifari volentes prohibeat, injuriarum actioni subiecti: non nobis non aqua statuere visa est. Quicquid enim non iniquo titulo in cuiuspiam dominium devenerit, sive parentum hereditas laborumque emolumenit, sive alio quoque non illegitimo modo paratum est: quæcausa est, quamobrem id non ab eo qui in dominio habet, administratur: & illi non longe potius quam alteri cuiquam utilitatem prebeat? Non est igitur legis, quæ quidem aequitatem spectet, ut alios ad utilitatem rei, in quam nihil iuri habent, introducat: illos vero qui aut solutum pretium, aut cognitionis jus, aut denique alium aliquem possidere rei non illegitimum titulum laudent illa privet. Jam vero quod, quum ab illo tanquam loci illius dominii annuum tributum exigatur, expellere illum, qui præter ipsius voluntatem loci commodis uti velit, non possit: sed si hoc faciat, injuriarum actionibus tenetur: quomodo id, præterquam quod iniquum est, non omnibus modis absurdum est etiam? Quid si prædicti dominus pifariæ artis non ignarus est, non ipsi otioso dormendum erit, aliiisque orarum 12 emolumenta venari permittere debebit: aut, si ostium non amplectetur, in aliorum oris errabundus pifabitur, in suis au-

1. Sabbathi obseruantur. 2. Iuvenalis 14. loquens de Judæis: Sed pater in causa est, cui septima quoque fuit lux Ignava: & Saty. 6. Observant ubi feta mero pede Sabbathi regnante 2000. pastum erat. 3. Unus ille ex septem diebus non est dies Sabbathi; sed prima Sabbathi.

4. Iudei obseruant fieri Christiani, & ita abrogatur Nov. Iust. 146. & tunc Cod. de Judæis quem primi erat Hebreis suo more vivere. 5. Cod. de Judæis d. Nov. 146. 6. Nov. 146. 7. Vid. Nov. Iust. 17. add. quæ dixi ad l. 11. ff. ad L. Corneliam 1. 2. 1. 13. Cod. de Judæis. 8. Vid. ist. Cod. de Judæis.

10. Ille propositus Salazarus. Scrimm. negotiorum vestibulum medium l. 19. ff. 1. ff. com. divid. olim, qui alterius prohibebat ante Proptrium, seu proptrynum medium suum pifari, injuriarum reprobatur: l. 13. in fin. ff. de iniusta. add. 5. Eccl. 6. c. 3. Hac Novella non tenetur, & ita abrogatur d. l. 13. in ps. add. l. 14. c. 1. titul. Nam ut medium, ita & proptrynum seu pleno dominio quemque frui oportet. Est enim proptrynum sequula medium d. l. 13. in fin.

11. Ille propositus Salazarus. 12. Tu tuus negotiorum vestrum Soggi. Scrimm. r. 18. negotiorum vestrum. Cojag. 14. obf. 1. q. id est negotiorum vestrum, dixi ad l. 15. in fin. ff. qui patitur.

13. d. l. 13. in fin. 14. Talius r. tuus Scrimm. hinc remittitur, quod & solarium & iugum. vid. d. l. 15. in fin.

15. Add. Novell. 102. 103. 104. T. cod. & his quidem de rebus ante hunc Leonem nihil constitutum. 16. In proptryis seu febribus medium, de quibus superiore Nov. dictum est, maxime in angusto mari, ut in Bosphoro Thracio ut plurimum erat inde, aut certe exercitio initia, que posteriores dixerunt Sparta retia in mari extensa confixis palis. Phavortinus dixit: ut exercitio res ipsa. quam ob rem invenit r. 18. dixit Leo Novell. 83. & 104. T. ed. & ipsa res interpres Novell. 102. vid. Cujac. 14. obf. 1. 17. Jabet Leo intermixta spatum 182. cum semisiliolarum a superiori vicina epocha & totidem ab inferiore.

18. Sanguis animalium cibus homini esse prohibetur. Ita reducitur jus Mosaicum Lev. 17. receptum etiam temporibus primitiva ecclesia. Ad. 15. vers. 19. 19. Levit. 17. 20. Ad. 15. vers. 29. Canan. Apf. 62. 21. Poena simile genus extat in Novell. 62. in fin.

22. Liber homo se nullo modo vendere ad pretium sui participandum potest: & ita abrogatur l. 5. 5. ff. de statu hom. l. 6. 5. 5. ff. de iniusta. l. 14. ff. de penit. 5. 4. Inflit. de jure per-

Quæ

(ut sepe fit) remedium 15 attulerit, nihil neque nobis neque legi adversari videatur. Id enim naturam non mutilare, sed illi succurrere est.

CONSTIT. LXI.

* TRIBUTORUM EXACTORES, SI PLUS QUAM DEBEANT EXEGERINT, QUA POENA 16 AFFICIENDI SINT.

Idem Imperator eidem Styliano.

Si rebus æquitatis semitam mortales ingredi velint, sane quam magna hinc communi vita tum beatitudinum, tum salus accederet. Non enim austeriterat p̄ se ferre legislatoribus opus esset, neque ultrices leges in pecuniariorum difficultates aliquos conicerent. Nunc vero quamquam & commaoda & salutaris æquitatis via sit, plerique ramen illam ingredi nolunt: sed tanquam laboriosa 17 atque aspera sit, miteriasque viatoribus adferat, deplorant. Sunt enim, fūnt inquam, quibus pessima 18 queque placent: quicque ab æquitatis itinere desistentes, ad iniquitatem viam densis spinis stratum (qua viatores in perditionis precipitatio aguntur) alacri avidoque animo se confundunt. Quorum etiam temerarium impetu veteres castigandum esse putant, illi lege, tanquam freno, inhibere instituerunt. Sed quomodo illi iniuritatem profligant, atque e diverso æquitate constitutre studuerint. *** Et quis (quaeso) que nostra maiestas subcepit, non approbet? Quod vero in nonnullis non pro delicti merito poenam statuere, iūiusmodi decretum amplexi recusamus. Quando etenim pro commissione reis iudicium obvenit, æquum revera decretum est: quæque illis irrogatur poena iusta. At quando delictum gravius 19 quam oportet puniri, non id iustitia sed potius iniquitatem esse censendum est. Quocirca fācere, cum superioris legem 20 promulgaret, quæ illi qui colligendi publicis tributis præfecti sunt (statu 21 profligatum vulgus appellare conuenit) si supra legitimum modum tributa extenderent audeant, gravissimam poenam infligunt (morte enim id delictum persequitur) & vero non omnino merito taeta poena illos subjecit nos existimamus, administratione illi denegamus: contraque statuimus, ut si quis in id crimen incidere deprehendatur, semelque tantum id atius sit, quod amplius exigeret, ejus duplex dependat: in id facere pergit, in quadruplum, quod amplius causam officio decedat. Ac sit sane posthac delicti huic poena, neque pecunia rei fraudis reus de vita periclitetur.

CONSTIT. LX.
* QUA POENA 4 CASTRATOES AFFICIEBANT.

Idem Imperator eidem Styliano.

Virtutis 6 ad procreandum a Deo nature inditæ exercitio non minore cum audacia identidem committitur, quam si apud Deum nulli poenæ obnoxia esset, cum tamen vel maxime sit: & quamquam veteribus legislatoribus curia fuerit, ut id malum ultrice lege excideretur, quo respublica ab istiusmodi invento munda esset: hanc scio ramen, quum si cui aii, huic certe præscripto obtemperari, atque a natura mutilatione abstineri æquum sit, quamobrem non ita facient homines: sed tanquam utilitatem quandam, istiusmodi adversus generandi vim infidias reputantes, membra que homini nascenti causam suppeditant, lacerant, & creaturam aliam quam qualis conditoris sapientia placuerit, in mundum introducebant contendant. Hoc igitur cum inultum reliquendum non putemus, lege in poenam confitentes, quibus adeo divinam creaturem deformare religio non est, eorum audaciam, auxiliante Deo, reprimere conemur. Ac superiorum quidem legislatorum decretum eos qui id auderent ad 7 eandem mutilationem quam alii intulerint adgit, quodque ipsi in alii videre desiderant, id ut in eis in se videant, conficit: idque me judice, non ita præter æquitatem: quamquam non valde decor. Non enim quia illæ creaturam Dei quæsi refingere ausus est, continuo vindicem id imitari, & pariter & refingere, æquum est. Veruntamen, quantum ad inventum attrinet, non valde (quemadmodum dixi) id alienum est. Ad hoc autem alio modo, quod impium hoc factum audent, puniebar. Bona namque publicabat, perperuoque ipsos exilio adjudicabat: & qui injuriam sustinuerit, si servus esset, libertate honorabat 8. Atque superiorum quidem decretum istiusmodi erat. Nos vero de illa sententiam pronunciantes, nature insidiatores simili mutilatione vicissim militari prohibemus: alii autem isti criminis constitutio poenæ, (tametsi hi etiam ad elementiorem sententiam respiciamus) subiacere ipsos non displicer. Sancimus itaque, ut qui detestantur hujus artis artificem ad castanum advocari 10, si in alio 11 Imperatorii famulatus sit, primum albo exanimat: ac deinde decem auri libris in sicum deferendis multatus in decennium relegetur. Malæ vero istius artis artifex 12, & ipse primum flagris cutere tenus non deformetur, & deinde bonis privatis, eodem temporis spatio patria exulet 13: qui autem injuriam sustinuit, si servilis conditions sit, reliquo vita sue curriculo ab illa liber erit: si libera, tanquam ipse, quod injuriam admisit, ejus sibi autor sit, quod passus est, suo confessu acceptum feret 14. Ceterum si qui exactionem sustinuit, et illi

sonar.

1. Exponit apud Scrimm. ad premium participandum: l. 5. 6. 1. ff. de statu. l. 6. 5. ff. de iniusta. 5. 4. Inflit. de jure person. in r. 20. p. 20. r. 18. r. 19. r. 20. r. 21. r. 22. r. 23. r. 24. r. 25. r. 26. r. 27. r. 28. r. 29. r. 30. r. 31. r. 32. r. 33. r. 34. r. 35. r. 36. r. 37. r. 38. r. 39. r. 40. r. 41. r. 42. r. 43. r. 44. r. 45. r. 46. r. 47. r. 48. r. 49. r. 50. r. 51. r. 52. r. 53. r. 54. r. 55. r. 56. r. 57. r. 58. r. 59. r. 60. r. 61. r. 62. r. 63. r. 64. r. 65. r. 66. r. 67. r. 68. r. 69. r. 70. r. 71. r. 72. r. 73. r. 74. r. 75. r. 76. r. 77. r. 78. r. 79. r. 80. r. 81. r. 82. r. 83. r. 84. r. 85. r. 86. r. 87. r. 88. r. 89. r. 90. r. 91. r. 92. r. 93. r. 94. r. 95. r. 96. r. 97. r. 98. r. 99. r. 100. r. 101. r. 102. r. 103. r. 104. r. 105. r. 106. r. 107. r. 108. r. 109. r. 110. r. 111. r. 112. r. 113. r. 114. r. 115. r. 116. r. 117. r. 118. r. 119. r. 120. r. 121. r. 122. r. 123. r. 124. r. 125. r. 126. r. 127. r. 128. r. 129. r. 130. r. 131. r. 132. r. 133. r. 134. r. 135. r. 136. r. 137. r. 138. r. 139. r. 140. r. 141. r. 142. r. 143. r. 144. r. 145. r. 146. r. 147. r. 148. r. 149. r. 150. r. 151. r. 152. r. 153. r. 154. r. 155. r. 156. r. 157. r. 158. r. 159. r. 160. r. 161. r. 162. r. 163. r. 164. r. 165. r. 166. r. 167. r. 168. r. 169. r. 170. r. 171. r. 172. r. 173. r. 174. r. 175. r. 176. r. 177. r. 178. r. 179. r. 180. r. 181. r. 182. r. 183. r. 184. r. 185. r. 186. r. 187. r. 188. r. 189. r. 190. r. 191. r. 192. r. 193. r. 194. r. 195. r. 196. r. 197. r. 198. r. 199. r. 200. r. 201. r. 202. r. 203. r. 204. r. 205. r. 206. r. 207. r. 208. r. 209. r. 210. r. 211. r. 212. r. 213. r. 214. r. 215. r. 216. r. 217. r. 218. r. 219. r. 220. r. 221. r. 222. r. 223. r. 224. r. 225. r. 226. r. 227. r. 228. r. 229. r. 230. r. 231. r. 232. r. 233. r. 234. r. 235. r. 236. r. 237. r. 238. r. 239. r. 240. r. 241. r. 242. r. 243. r. 244. r. 245. r. 246. r. 247. r. 248. r. 249. r. 250. r. 251. r. 252. r. 253. r. 254. r. 255. r. 256. r. 257. r. 258. r. 259. r. 260. r. 261. r. 262. r. 263. r. 264. r. 265. r. 266. r. 267. r. 268. r. 269. r. 270. r. 271. r. 272. r. 273. r. 274. r. 275. r. 276. r. 277. r. 278. r. 279. r. 280. r. 281. r. 282. r. 283. r. 284. r. 285. r. 286. r. 287. r. 288. r. 289. r. 290. r. 291. r. 292. r. 293. r. 294. r. 295. r. 296. r. 297. r. 298. r. 299. r. 300. r. 301. r. 302. r. 303. r. 304. r. 305. r. 306. r. 307. r. 308. r. 309. r. 310. r. 311. r. 312. r. 313. r. 314. r. 315. r. 316. r. 317. r. 318. r. 319. r. 320. r. 321. r. 322. r. 323. r. 324. r. 325. r. 326. r. 327. r. 328. r. 329. r. 330. r. 331. r. 332. r. 333. r. 334. r. 335. r. 336. r. 337. r. 338. r. 339. r. 340. r. 341. r. 342. r. 343. r. 344. r. 345. r. 346. r. 347. r. 348. r. 349. r. 350. r. 351. r. 352. r. 353. r. 354. r. 355. r. 356. r. 357. r. 358. r. 359. r. 360. r. 361. r. 362. r. 363. r. 364. r. 365. r. 366. r. 367. r. 368. r. 369. r. 370. r. 371. r. 372. r. 373. r. 374. r. 375. r. 376. r. 377. r. 378. r. 379. r. 380. r. 381. r. 382. r. 383. r. 384. r. 385. r. 386. r. 387. r. 388. r. 389. r. 390. r. 391. r. 392. r. 393. r. 394. r. 395. r. 396. r. 397. r. 398. r. 399. r. 400. r. 401. r. 402. r. 403. r. 404. r